

Justitie verdeelt en heerst

Bezuinigingsplannen op gefinancierde rechtsbijstand zijn drastischer dan ooit, maar advocaten betwijfelen of er nog massaal protest komt. Dreigt een gebrek aan solidariteit?

Tatiana Scheltema
Illustratie: Matthijs Sluiter

Je kunt veel zeggen over staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VVD). Maar op zijn agendamanagement, vooral bij de invoering van maatregelen die de advocatuur raken, valt weinig aan te merken. Terwijl advocaten zich warmliepen voor de komende bezuinigingsronde werd op 1 oktober het 'Besluit aanpassingen eigen bijdrage en vergoeding rechtsbijstandverleners' min of meer geruisloos ingevoerd.

Door de uitgekende timing werd mogelijk protest vakkundig gesmoord. 'Het was heel handig van Teeven en Opstelten om deze AMvB bijna per direct in te voeren,' zegt Hanneke Moons, familierechtadvocate in Ede. 'Tien dagen nadat de Raad voor Rechtsbijstand het bericht rondstuurde, en ik er dus van hoorde, werd de maatregel van kracht. Dat geeft mij het gevoel: er is toch niets meer aan te doen.'

De 1 oktober-maatregelen (die al door Rutte-I werden bedacht) zijn behoorlijk ingrijpend: haast een verdubbeling van de eigen bijdrage voor de laagste inkomens, extra verhoging voor mensen die willen scheiden, verlaging van de advocatenvergoeding voor extra bewerkelijke zaken, afschaffing van de anticumulatieregeling, nieuwe eigen bijdrage voor een tweede deskundigenoordeel en bij toekenning van extra uren, verlaging van het tarief per punt. Plus: een driekwart lagere vergoeding bij een kennelijke afdoening van een zaak.

Het protest bleef beperkt tot een paar verbolgen reacties van advocaten uit de getroffen rechtsgebieden. Vreemdelingenadvocaat Marq Wijngaarden stuurde op 25 september een ingezonden brief naar *NRC Handelsblad*, die overigens niet werd geplaatst. De staatssecretaris miskent het feit dat een kennelijke afdoening niet

per se betekent dat de zaak eenvoudig of het beroep zinloos was, schreef Wijngaarden. 'Gevolg van deze bezuinigingen is dat wij voor asielzoekers en voor andere vreemdelingen die van gesubsidieerde rechtshulp afhankelijk zijn, niet meer in hoger beroep kunnen gaan. Wij kunnen ons dat als kantoor niet permitteren.'

Ook Moons klom in de pen. Ze begon een LinkedIn-discussie onder de kop: 'Schandalige verhoging van de eigen bijdrage.' De eerste die reageerde was Patrick Bobeck, advocaat in Haarlem. Bobeck vindt de verhoogde eigen bijdrage allesbehalve schandalig. 'Voor drie keer 193 euro kunt u procederen tot en met de Hoge Raad. Dat is bijna voor niks,' schrijft hij. Van de afschaffing van de anticumulatieregeling ligt hij ook niet wakker. 'Die zou je juist moeten verdubbelen! Kleine ondernemers en mensen die net boven de toevoegingsgrens zitten betalen zich helemaal blauw, terwijl werknemers op toevoeging de ene na de andere procedure aanspannen tegen de werkgever, niet willen schikken en maar dóórgaan want er is geen enkele reden om níét te procederen.'

Schouders ophalen

Dat de commerciële advocatuur de schouders ophaalt voor de financiële sores van toegevoegde advocaten, dan wel de subsidiesoos vanuit een zekere mate van broodnijd observeert, is weinig verrassend. Maar ook binnen de geleerden lijkt gelatenheid de overhand te nemen. Tegen het plan van Teeven om de vergoeding in extra bewerkelijke zaken met een derde te verlagen, van 107 naar 70 euro per uur, fulmineerden vooral strafrechtadvocaten. Met die maatregel wordt de strafadvocatuur dan ook het hardst getroffen want een groot deel van de extra uren – ruim veertig procent – komt daar terecht. 'Die kosten zijn de laatste jaren enorm opgelopen, dus de gedachte is dat daar veel valt te

halen,' zegt Hein Vogel, strafadvocaat en voorzitter van de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN). 'Alleen zorgt niet de advocaat, maar Justitie zelf voor feitelijke en juridische complexiteit, omdat ze steeds vaker enorme dozen dossiers aflevert.'

Voorheen, toen bij de Directie Rechtsbijstand nog oud-rechtswinkeliers werkten, werd er volgens de Rotterdamse vreemdelingenadvocaat en oud-rechtswinkelier Julien Luscuere door het ministerie vrij voorzichtig gemanoeuvreed bij bezuinigingen. 'Men koos voor generieke maatregelen waarmee de hele groep met een paar procent werd getroffen. Ook de verhogingen waren generiek. Nu is er de dossierbenadering. Ze pakken er steeds een onderwerp uit, bijvoorbeeld straf, of vreemdelingen, of extra uren-zaken. En dan zie je dat andere advocaten, bijvoorbeeld in het verbintenissenrecht, familie-recht of arbeidsrecht, zich stilhouden.'

Er wordt door het ministerie een verdeel- en heerstactiek gevolgd, denkt Luscuere, en dat is zorgelijk. 'De Orde zit ook in een lastige positie, want naast de bezuinigingen speelt ook het toezicht-dossier. En ik heb sterk de indruk dat daar de focus en aandacht van de Orde liggen. Het is ook ingewikkeld, want je wilt beide niet: geen bezuinigingen, en geen staatstoezicht. Maar het staatstoezicht gaat over alle advocaten, ook de commerciële. En misschien moet er uitgeruild worden, en gaat de onafhankelijkheid van de advocatuur ten koste van de gefinancierde rechtsbijstand. Dat zou treurig zijn, want het zijn twee kanten van dezelfde medaille.'

Toch zit de Orde van Advocaten bepaald niet stil. Recht is een recht, zei de algemeen deken op het jaarcongres van de Orde in september. Begin februari liet de Orde weten 'geschrokken' te zijn van de plannen. Een maand later werd www.rechtsbijstandjuistnu.nl gelanceerd. Ook

lukte het om bij het Algemeen Overleg op 14 maart de publieke tribune vol te krijgen met advocaten. Door te lobbyen bij de PvdA hoeft er minder dan de oorspronkelijke honderd miljoen te worden bezuinigd. Toch slaan acties, vergeleken met vorige campagnes, minder aan. Geen uit prominente advocaten samengesteld Comité Red de Rechtshulp, geen paginagrote advertentie in landelijke dagbladen (betaald door de grote kantoren) en het logo van de website, zo blijkt uit Google image search op 23 oktober, is door één kantoor overgenomen en het staat overigens ook niet op de homepage van de Orde zelf.

Helemaal stil houden de familieadvocaten zich ook niet. Begin maart, toen de omvang van de bezuinigingsplannen bekend werd, publiceerde de Vereniging van Familierechtadvocaten Scheidingsmediators (vFAS) een persbericht met daarin de alarmerende mededeling dat 82 pro-

cent van de familierechtadvocaten stopt met het verlenen van gesubsidieerde rechtsbijstand als de plannen worden doorgevoerd. 'Het ministerie voert op dit moment gesprekken met alle betrokken partijen,' vertelt vFAS-voorzitter Rob van Coolwijk. Ook de vFAS praat mee en voert een lobby achter de schermen. Maar om nu te zeggen dat advocaten massaal achter de vFAS gaan staan.

'Samen staan we sterk. Dus we moeten ons niet tegen elkaar laten uitspelen,' zegt Bernard de Leest, oud-wetswinke- lier en tegenwoordig portefeuillehouder Toegang tot het recht in de Algemene Raad van de Orde. 'Gebrek aan solidariteit is niet goed voor de advocatuur, terwijl de behoefte aan goede rechtshulp alleen maar toeneemt.' De Leest ziet het dagelijks in zijn sociale zekerheidsrecht- praktijk. Door de verschuiving van straf- naar bestuursrecht (de Wet aanscherping handhaving die geldt bij alle sociale

zekerheidswetten) kunnen bestuurs- organen zoals het UWV tegenwoordig enorme boetes opleggen. Maar omdat diezelfde bestuursorganen hun syste- men vaak niet op orde hebben, worden soms onterecht enorme boetes opgelegd, waartegen mensen wel móéten procederen.' Van de plannen van Teeven vindt De Leest het idee van een poortwachter overigens zo gek nog niet. 'Zelf ben ik een voorstander van *peer review*, profes- sionals beoordelen elkaars dossiers dan inhoudelijk en geven elkaar feedback. Dat geeft een kwaliteitsimpuls en zorgt er tevens voor dat kantoren hun zaken goed op orde hebben.'

Huurrechtadvocaat Harmen Meije- rink, tevens portefeuillehouder gefinan- cierde rechtsbijstand bij de Amsterdamse Orde, zou naar een systeem willen waarin je ook *knowhow* eist over het toevoegsyste- em zélf. 'Laat maar zien dat je weet waaróm het er is. De toegang mag dus wel wat strenger, en van de zeventuid- zend hou je er dan misschien drieduid- zend over. Bij vreemdelingen, asiel, straf en psychiatrische patiënten gelden nu al kwaliteitseisen, dat zou je voor het hele systeem moeten doen. Dan krijg je echt specialisten die weten hoe ze deze doelgroep moeten bedienen.'

Heeft de sociale advocatuur über- haupt nog een toekomst? En wie gaat daarvoor vechten? De VSAN heeft aange- kondigd een kort geding tegen Teeven te zullen voeren mocht hij de plannen in de huidige vorm doorzetten. Op 31 oktober houdt de Commissie van Veiligheid en Justitie een hoorzitting over de gefinan- cierde rechtshulp en roept haar leden op in groten getale naar de hoorzitting en het algemene overleg op 14 november te komen.

Ter voorbereiding op de hoorzitting van 31 oktober stelde de Orde een *posi- tion paper* op, met casussen die aantonen hoe desastreus bezuinigingen uitpak- ken. Of het helpt? Meijerink: 'Men is moedeloos. Als de overheid de gefinan- cierde rechtshulp op rechtsgebieden als huur- en consumentenrecht onmogelijk maakt, ontstaat weer een leemte in de rechtshulp. Moet die dan pro Deo worden opgelost, door kapitaalkrachtige kanto- ren die het "erbij doen" net als vroeger? Dat systeem werkte juist niet.' <<